

LÄRARHANDLEDNING

HÄSTPOJKARNA

av Johan Ehn

Anton har nyligen tagit studenten och fått jobb inom hemtjänsten. En av dem han besöker är Alexander Kovac, en snart hundraårig man som inte pratar och som vägrar lämna sitt kök. Under ett arbetspass upptäcker Anton att gubben svarar honom genom att stöta med käppen i golvet. De börjar kommunicera, och i vardagsrummet hittar Anton foton på hästar och cirkusartister, och ett brev från Gestapo. Vad har den gamle egentligen levt för liv?

I tjugotalets Tjeckoslovakien växer två pojkar upp på ett barnhem. När den ena behandlas illa, rymmer de och får jobb på en cirkus där de utför de mest häpnadsväckande konster på hästryggen. Cirkusen tar dem vidare till Berlin och den mytomspunna och normbrytande klubben Eldorado. Medan pojkarna börjar förstå vad de egentligen känner för varandra, tar nazisterna makten och samhället hårdnar snabbt omkring dem.

Johan Ehn är skådespelare och dramatiker, och debuterade 2017 med *Down under*. Hans nya roman för unga vuxna utspelar sig växelvis i nutidens Stockholm och 30-talets Berlin, och följer olika generationer av hästpojkar.

Diskussions- och läsförståelsefrågor

Hästpojckarna är en väldigt innehållsrik roman med många teman och trådar, och det finns massor att diskutera och jobba vidare med. Här kommer några diskussionsstarter.

Del 1, sidan 1–87

Läs först hela avsnittet och svara på frågorna sen.

1) *Hästpojckarna* har två tidsplan, ett historiskt och ett nutida, och två berättarperspektiv.

På vilka platser är vi, när, och vilka är det som berättar?

Vad får man för information om berättarna i de första kapitlen?

2) Vad sägs om Sashas och Janeks förhållande i det allra första kapitlet? På vilket sätt är det speciellt, och hur använder de denna specialitet till sin fördel?

3) Anton ska gå till en brukare, Alexander Kovac, för första gången.

Hur beskrivs hans våning?

Hur gör Alexander Kovac entré?

Vad är Antons första intryck av ”gubben”?

4) Mycket i boken handlar om kommunikation, både att kunna göra sig förstådd och att förstå varandra. Hur utvecklas kommunikationen mellan Anton och Alexander Kovac?

Hur är det mellan Sasha och Janek?

5) Romanen heter ju *Hästpojckarna*. Vilken roll får hästar i den här första delen?

De finns med i båda tidsplanen, men på lite olika sätt. Förklara hur!

6) Anton jobbar i hemtjänsten. Hur tycker du att det jobbet verkar?

7) Hur är Sashas och Janeks tillvaro på barnhemmet?

Vad är det som får dem att lämna?

8) Välj ut ett kapitel från varje tidsplan som väckte känslor hos dig när du läste. Varför dessa kapitel?

9) Tror du att tidsplanen hänger ihop? På vilket sätt?

Del 2, sidan 88–184

Läs först hela avsnittet och svara på frågorna sen.

1) Anton blir uppkallad till chefen på hemtjänstjobbet och får ett par råd och tillsägelser om hur han borde agera. Han blir lite illa till mods. Kan du förstå hur hans chef Ann-Sofi tänker? Är hon bara oförstående eller finns det något gott bakom råden?

2) Hur förändras Sashas och Janeks liv när cirkusen dyker upp?
De får ett jobb, ja, men vad mer innebär cirkusen för dem?
Hur gamla är de när de börjar där?

2) Läs sidan 141–147 en gång till.

Man kan säga att det kapitlet är ett kommunikationsgenombrott på flera sätt. Vad händer? Vilka budskap förmedlas?

Varför är de viktiga för både Anton och Alexander Kovac?

Hur märks det att de är viktiga?

Kapitlet avslutas så här:

”Coolt”, säger Anton, och undrar vad fan det är för fel på hans puckade hjärna.

Varför blir han besviken på sig själv? Varför är det puckat att säga ”coolt” här?

Vad hade han kunnat säga?

3) Hur ser livet på cirkusen ut? Vad finns det för rutiner och hur är ”en vanlig arbetsdag” här?

4) Sashas och Janeks förhållande förändras under den här delen. Vad händer mellan dem?

5) Anton kraschar med Pampas.

På sidan 164 tänker han så här efter att ha visat sin kompis Matilda blåmärket:

Han vill bara att det ska försvinna. Så att han aldrig behöver tänka på det igen.

Någonsin.

Vad är så jobbigt med den händelsen?

Varför är han så påverkad?

5) Läs sidan 170–184 igen. Det händer mycket här, och vi får veta en hel del om Sashas och Janeks relation och liv. Men hur får vi veta det?

Vilka berättartekniska grepp tar författaren till för att förmedla information och känslor?

Hur används båda tidsplanen för att få fram det?

6) Vilka scener tar du med dig från den här andra delen av boken?

Vad är du nyfiken på nu?

Del 3, 185–275

Läs först hela avsnittet och diskutera frågorna sen.

- 1) Leta rätt på Ravels ”Bolero” och lyssna på den medan du läser sidorna 185–190. The Golden Brothers gör ett specialuppträdande till den. Var någonstans? Varför är de där? Hur är detta nummer likt och samtidigt väldigt olikta deras vanliga nummer på cirkusen? Läs beskrivningarna av ”Bolero”. Vad säger författaren om verket?
- 2) Anton och Peter går på dejt när Peter kommer hem från Sydafrika. Hur utvecklas deras relation?
- 3) I Berlin går Sasha och Janek på Eldorado Club. Vad är det för ställe? Vilka är gäster där?
- 4) En stor del av den tredje delen handlar om samhälle och politik. Vad händer politiskt i Berlin? Och i nutid i Stockholm när Anton och Peter ska gå ut?
- 5) I det dåtida tidsplanet får man veta vilket parti det är, nazisterna, men i det nutida nämns aldrig något partinamn. Varför inte, tror du? Hur speglar de här tiderna varandra? Finns det likheter i handling och budskap även om det är flera decennier emellan? Vilka i så fall?
- 5) Det politiska leder till en konflikt mellan Sasha och Janek. Vad handlar den om? Finns det någon likhet i det som händer Anton och Peter?
- 6) Anton har fortfarande bekymmer med Pampas. Hur får han hjälp av Alexander Kovac?
- 7) Vad tycker du är det viktigaste i den här tredje delen av romanen?

Del 4, 276–354

Läs först hela avsnittet och svara på frågorna sen.

- 1) Den 6 maj 1933 invaderas Institutet för Sexualvetenskap. Mycket material förstörs, en del tas om hand av nazisterna, till exempel registret. Varför är just det så farligt?
- 2) Vem är Lise? Varför blir hon en källa till konflikt mellan Sasha och Janek?
Vad handlar den konflikten om, mer än svartsjuka?
- 3) Eldorado får också besök av nazister som stormar in. Sidorna 321–331 innehåller väldigt mycket dramatik.
Vad händer på klubben?
Och vad händer mellan Sasha och Janek?
- 4) Sidorna 332–333 ger viktig information till dåtidsplanet. Vad får vi veta?
- 5) Varför går Sasha till polisen i Janeks ställe?
- 6) Anton tar med sig Alexander Kovac till stallet. Vad händer där?
- 7) I det sista kapitlet är vi i Sachsenhausen, ett av koncentrationslägren i Tyskland.
Hur har Sashas liv varit sen han gick till polisen? Varför är han i ett läger?
Hur gammal är han nu?
- 8) Det allra sista stycket i romanen visar den starka kopplingen mellan The Golden Brothers. Vad tänker Sasha innan han dör och vad viskar Janek/Alexander Kovac till Pampas i stallet?

Diskussionsfrågor efter läsningen

- 1) Nu när du har läst klart, vad tycker du?
- 2) Romanen har två huvudpersoner. Sasha och Anton. Är båda lika viktiga? Fastnar du mer för någon av dem? Vem och varför?
- 3) Vad hade man förlorat om det bara varit det historiska tidsplanet? Varför behövs nutiden? Dåtidshistorien innehåller en massa dramatik och vändningar. Vad är dramatiskt i nutidshistorien?
- 4) Vad betyder hästarna för Anton och Janek?
- 5) Hur tror du att Janeks liv blev efter att Sasha försvann? Vad kan du pussla ihop om det med hjälp av Antons intryck av honom, våningen och levnadsvillkor, och alla foton och grejer som Anton hittar?
- 6) När romanen börjar är Anton ganska anings- och historielös vad gäller homosexualitet genom tiderna. Varför har han inte brytt sig så mycket om såna frågor förut? Vad lär han sig? Hur förändras hans syn på sin egen roll?
- 7) Vad har du lärt dig om de frågorna under läsningen? Finns det saker du inte hade hört talas om förut?
- 8) Vad är det viktigaste temat?
- 9) Varför tror du boken är förlagd till just de här tidpunkterna i historien?
- 10) Vilka är de stora vändpunkterna? Jämför i klassen vilka ni väljer. Är det vändpunkter från båda tidsplanen, eller mest från ett?
- 11) Vilken utveckling går Anton igenom? Vilka är hans avgörande händelser?
- 12) I författarens tack och efterord skriver han om ”Janeks autism”. Det är första gången Janeks tillstånd får en diagnos, men det sker alltså inte i själva berättelsen. Varför nämns det aldrig där, tror du? Vinner eller förlorar berättelsen på det? Hur då?

Fördjupningsuppgifter

1) Kommunikation är ett stort tema i romanen. Den mellan Sasha och Janek, den mellan Anton och Alexander Kovac, och den mellan människa och häst.

Välj en av dessa relationer och berätta hur just den kommunikationen är. Förklara om eller hur det sker en utveckling. Förankra dina ståndpunkter med scener.

2) När man har läst klart hela boken förstår man hur de tre personerna, Anton, Sasha och Janek, hänger ihop. Men vilka fler likheter och kopplingar finns mellan dem?

Tänk på till exempel frågor om samhälle, politik och sexuell identitet, och jämför tidsplanen. De lever på olika platser och i olika tider, men de kanske inte är så extremt långt ifrån varandra ändå? Eller?

3) Kropp är på flera sätt ett viktigt tema i romanen.

Sexuell identitet och kropp. Att känna sig hemma i sin kropp, eller vilja forma om den så den blir rätt. Kropp och styrka. Cirkus. Fysisk uthållighet. Akrobatik.

Den åldrande kroppen. Anton som möter Alexander Kovac och jämför hans nutida kropp med de gamla fotografierna där han ser ut som en akrobatisk gud.

Människa och häst i total harmoni, som en enda kropp.

Välj en eller två av dessa vinklar och undersök dem mer.

4) Anton jobbar i hemtjänsten och en stor del av hans arbete går ut på att ge omvårdnad. Vad gör han med och för de gamla? Hur tänker han kring det? Förändras hans syn på arbetet under bokens gång?

Kan man säga att Sasha också ägnar sig åt omvårdnad av Janek? På vilket sätt?

5) Analysera hästens roll i berättelsen. Vilken funktion har den? Varför och hur är hästar viktiga för Anton och Janek?

6) När Sasha och Janek ska öva in sitt första cirkusnummer säger Sylva att det måste ha introduktion, uppbyggnad, förväntan, utveckling, spektakulära tricks och en svindlande final. Helst ska det också ha en planerad miss.

Kan det här schemat även appliceras på romanen? Förklara hur, och koppla varje del till specifika händelser.

Förutom Sylvas modell kan du använda dig av klassiska dramaturgiska modeller och göra en analys utifrån dessa. Hur är en berättelse uppbyggd? Vad bör finnas med, och hur ska man bygga en historia för att fånga läsaren?

Finns det likheter mellan romankonst och cirkusnummer?

Sök till exempel på Pixar-modellen i fråga om dramaturgi.

7) Gör ett nedslag i en scen som berör dig, eller som fångar dig. Förklara varför.

8) När det gäller nazismen och koncentrationslägren är vanliga frågor efteråt: ”Hur kunde det hända? Vad drev människor till den här ondskan?”. Om du läser berättelsen om Sasha och Janek finns det flera pusselbitar. Det var ju inte så att nazistpartiet startade ett koncentrationsläger dagen efter de bildats, utan deras väg till makten och deras förändring av samhället gick steg för steg. Berättelsen i boken avslutas 1933, det vill säga flera år innan andra världskriget börjar. Men vad är redan då på god väg att hända i det tyska samhället? Vilka människor råkar ut för nazisternas nya lagar och regler, och hur?

Koppla historiska händelser till scener i boken där det här beskrivs. Vad har hänt, redan 1933, och framför allt, försök analysera hur det hände?

Det finns en hel del fakta i författarens efterord där du kan börja leta.

Känner du igen några av dessa tendenser i vårt samhälle idag?

9) Den nutida delen i boken utspelas 2014, och det är ju några år sen nu. Hur har den politiska utvecklingen varit i Sverige och världen sen dess? Finns det några likheter med 1930-talet? Undersök rättigheter som till exempel fri abort, rätten att uttrycka sin sexuella identitet och sin religion. Hur starka står de sig idag? Har de förändrats på senare år? I vilka länder och åt vilket håll? Varför?

Vad kan vara så hotfullt med att älska människor av samma kön, eller att kvinnor får välja själva om de vill genomföra en abort?

10) Judar, homosexuella och andra grupper som ”hotade” tredje riket hamnade i koncentrationslägren. Resonera kring vad som ansågs så hotfullt med att vara homosexuell. Använd historiska källor.

Hur är den terminologin idag? Vi har ju inte koncentrationsläger, men hur lyder debatten i länder där homosexualitet ses som ett hot? I vilka länder är det så? Varför är det ett hot idag?

11) Transsexualitet är ett begrepp som förekommer i romanen. Det här var ett nytt fenomen på 1930-talet. Hur är det idag? Vilka frågor debatteras när det gäller transsexuellas rättigheter? Jämför den gruppens samtida rättigheter med det som händer i boken.

12) I efterordet får vi veta att det tyska nazistpartiet förbjöds 1945 (alltså efter andra världskrigets slut). Hur är det idag i Tyskland? Hur är deras lagar kring att förbjuda vissa politiska partier, om man jämför med våra svenska?

Finns det några politiska strömningar som är förbjudna här? Borde det finnas? Vilka och varför?

13) Hur gick det till i Sverige när homosexualitet slutade vara olagligt och inte längre klassades som sjukdom?

Grotta in dig i den svenska nutidshistorien!

(En skönlitterär källa som skildrar den perioden är Jonas Gardells roman *Ett lyckligare år* från 2021.)

Hästpojckarna nominerades till Nordiska Rådets pris för barn- och ungdomslitteratur år 2020. Så här var nomineringen:

”Anton har nyss tagit studenten och börjat arbeta inom hemtjänsten. Hans tankar är upptagna av pirr och osäkerhet i den nya och spännande relationen med Peter. Den andra stora passionen är hästarna i stallet där han rider. Drygt nittio år tidigare drillas två pojkar, Sasha och Janek, till gymnaster på ett barnhem i Tjeckoslovakien. Därifrån rymmer de och skapar sig en tillvaro som ridande akrobater på en kringresande cirkus. Successivt börjar de förstå att det starka band de har till varandra är mer än bara vänskap. Fyra unga män, två i ett samtida Stockholm, två i mellankrigstidens Europa, men genom Antons nya arbete ska deras vägar komma att korsas. Den snart hundraårige man han har börjat ta hand om är en av akrobaterna.

Hästpojckarna är skådespelaren och dramatikern Johan Ehns andra ungdomsroman. Han debuterade 2017 med *Down under*. I sin nya bok blandar han fiktion med historiska händelser. *Hästpojckarna* är en rik berättelse, som spänner från skildringar av tjugohundratalets svenska äldreomsorg, över jordiga hästspiltor och cirkusmaneger, till trettioalets hemliga gayklubbar i Berlin. Han skildrar övertygande omsorg och ömhet mellan vårdtagare och vårdgivare, mellan hästpojke och hans häst, mellan älskande.

Lika trovärdig är skildringen av nazismens framväxt i Tyskland och hur den drabbar inte bara judar utan även andra stigmatiserade grupper. När Sasha och Janek börjar söka sig till miljöer där deras kärlek är möjlig att uttrycka, får vi följa hur människor som nyss var fria och livsbejakande drabbas av den extrema högerns framfart. Parallellerna till dagens Europa blir också tydliga. Anton lever i en tid och ett land där han och hans pojkvän kan visa sin kärlek öppet på en bar, men där högerpopulismen håller på att få ett allt starkare fäste. När han i kontakten med den äldre mannen börjar nysta upp hans historia väcks också en medvetenhet i honom själv.

Hästpojckarna är en angelägen och skakande roman med oroande paralleller in i vår tid. Den beskriver ett historiskt förlopp, men ger också en insikt om hur snabbt den frihet som funnits kan gå förlorad. Den är rik på dimensioner och vittnar om ett enormt researcharbete. Men framför allt är den välskriven, med ett språk som talar till alla sinnen. Ehn briljerar i ömsinta skildringar av tröstande händer och sinnliga beskrivningar av det taktila och fysiska i häst- och cirkusliv. Han fångar sina läsare från första sidan och ända fram till det överraskande men ändå så väl förberedda slutet.”

Läs mer här: <https://www.norden.org/sv/nominee/johan-ehn>